



SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSP.WPP.0640.82.2025

Warszawa, 2 września 2026 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję przyjęte przez **Radę Ministrów stanowisko** w sprawie senackiego projektu ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks wyborczy
oraz ustawy o referendum lokalnym
(druk nr 2670).**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Z wyrazami szacunku

Donald Tusk

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Stanowisko Rządu
wobec senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz ustawy
o referendum lokalnym (druk sejmowy nr 2670)

I. Przedmiot regulacji.

Celem zaproponowanych zmian w senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz ustawy o referendum lokalnym jest zmiana części procedur wyborczych oraz organizacji wyborów w odpowiedzi na problemy zidentyfikowane po wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2025 r. Projektodawca proponuje przede wszystkim powrót do części rozwiązań ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy¹⁾, zwanej dalej „Kodeksem wyborczym” albo „ustawą – Kodeks wyborczy”, obowiązujących przed nowelizacją z 2018 r. tak, aby skutecznie zapobiegać nieprawidłowościom mogącym pojawić się w procesie wyborczym.

Ponadto projekt przewiduje zmianę w ustawie z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym²⁾, zwanej dalej „ustawą o referendum lokalnym”, stanowiącą konsekwencję zmian proponowanych w odniesieniu do Kodeksu wyborczego.

Główne założenia projektowanych zmian przewidują:

1. w ustawie – Kodeks wyborczy:

- 1) zmniejszenie maksymalnej liczby mieszkańców stałego obwodu głosowania z 4000 do 3000 mieszkańców przy jednoczesnym utrzymaniu minimalnej liczby mieszkańców na poziomie 200;
- 2) wprowadzenie możliwości utworzenia stałego obwodu obejmującego liczbę mieszkańców mniejszą niż 200 lub większą niż 3000, jednak nie większą niż 4000 mieszkańców, jeżeli uzasadniają to miejscowe warunki;
- 3) przyznanie konsulowi dostępu do Rejestru Dowodów Osobistych w celu weryfikacji danych wyborcy;
- 4) umożliwienie głosowania za granicą również po okazaniu ważnego polskiego dowodu osobistego;
- 5) odejście od obecnego modelu powoływania komisarzy wyborczych:
 - a) rezygnację z komisarzy wyborczych w liczbie 100,
 - b) powoływanie przez Państwową Komisję Wyborczą od 2 do 6 komisarzy wyborczych w każdym województwie,
 - c) powierzenie pełnienia funkcji komisarza wyborczego wyłącznie sędziom oraz sędziom w stanie spoczynku do 70 roku życia,
 - d) przekazanie kompetencji do zgłaszania kandydatów prezesom sądów apelacyjnych (po zasięgnięciu opinii kolegiów sądów apelacyjnych) w miejsce ministra właściwego do spraw wewnętrznych,
 - e) wygaszenie obecnych kadencji komisarzy wyborczych z dniem 4 kwietnia 2028 r.;
- 6) w zakresie okręgowych komisji wyborczych:

¹⁾ Dz. U. z 2025 r. poz. 365, z późn. zm.

²⁾ Dz. U. z 2025 r. poz. 472.

- a) powoływanie okręgowych komisji wyborczych wyłącznie spośród adwokatów, radców prawnych albo notariuszy, z zachowaniem zasady, zgodnie z którą przewodniczącym komisji będzie komisarz wyborczy,
 - b) zwiększenie maksymalnego składu komisji w szczególnie uzasadnionych przypadkach do 16 członków;
- 7) w zakresie rejonowych komisji wyborczych – analogiczne zmiany jak w przypadku komisji okręgowych;
 - 8) odejście od obowiązującego sposobu ustalania liczby posłów wybieranych w okręgach, poprzez przyznanie Państwowej Komisji Wyborczej kompetencji do corocznego określania (w terminie do 31 grudnia) w drodze obwieszczenia liczby posłów wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych na kolejny rok, uwzględniając zmiany liczby mieszkańców;
 - 9) w przypadku niewydania przez Państwową Komisję Wyborczą obwieszczenia w ustawowym terminie – przyznanie Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu w składzie siedmiu sędziów kompetencji do określenia liczby posłów w terminie 30 dni od upływu terminu przewidzianego dla Państwowej Komisji Wyborczej;
 - 10) nadanie nowego brzmienia załącznikowi nr 1 do ustawy – Kodeks wyborczy, który będzie obejmował wyłącznie granice okręgów wyborczych, ich numery oraz siedziby okręgowych komisji wyborczych (bez liczby posłów wybieranych w poszczególnych okręgach);
 - 11) uchylenie obowiązującego zakazu powoływania na funkcję urzędnika wyborczego pracownika urzędu gminy, gminnej jednostki organizacyjnej lub gminnej osoby prawnej w gminie, na obszarze której miałyby wykonywać swoje obowiązki;
 - 12) uchylenie przepisów przyznających mężom zaufania prawo do diety za wykonywanie tej funkcji;
 - 13) ograniczenie możliwości zgłaszania kandydatów do obwodowych komisji wyborczych wyłącznie do komitetów wyborczych, które skutecznie uczestniczą w wyborach (w wyborach do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego oraz organów jednostek samorządu terytorialnego zgłaszanie kandydatów będzie możliwe jedynie na obszarze, na którym komitet zarejestrował odpowiednio listę kandydatów lub kandydata, natomiast w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej uprawnienie to będzie przysługiwało wyłącznie komitetom, które zarejestrowały kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej);
 - 14) wydłużenie terminu na ustalenie wyników głosowania w obwodach głosowania do 48 godzin od zakończenia głosowania (w przypadku nieustalenia wyników głosowania w tym terminie głosowanie będzie uznawane za niebyłe);
 - 15) możliwość przedłużenia ustawowego terminu na ustalenie wyników głosowania do 72 godzin w uzasadnionych przypadkach;
2. w ustawie o referendum lokalnym: uchylenie przepisów przyznających mężom zaufania prawo do diety za wykonywanie tej funkcji.

Ponadto projekt ustawy zakłada, że:

- znowelizowane przepisy ustawy – Kodeks wyborczy będą miały zastosowanie po raz pierwszy do wyborów zarządzonych po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy,

- kadencja obecnie pełniących funkcję komisarzy wyborczych upłynie dnia 4 kwietnia 2028 r., natomiast kadencja nowych komisarzy wyborczych w liczbie określonej przez Państwową Komisję Wyborczą zgodnie z nowym brzmieniem przepisów rozpocznie się z dniem 5 kwietnia 2028 r.

Projektowana ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

II. Obecny stan prawny.

Obowiązujące przepisy ustawy – Kodeks wyborczy określają zasady organizacji oraz przeprowadzania wyborów regulując m.in. zasady tworzenia obwodów głosowania, sposób powoływania komisji wyborczych, wykonywanie zadań przez komisarzy i urzędników wyborczych oraz zasady ustalania wyników głosowania.

Od wejścia w życie przedmiotowej ustawy przepisy te były wielokrotnie nowelizowane, przy czym istotne zmiany dotyczące modelu administracji wyborczej zostały wprowadzone ustawą z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych³⁾.

Stale obwody głosowania

Zgodnie z obowiązującymi przepisami stały obwód głosowania obejmuje od 200 do 4000 mieszkańców. W szczególnie uzasadnionych przypadkach jest dopuszczalne utworzenie obwodu obejmującego mniejszą liczbę mieszkańców.

Głosowanie za granicą

Kodeks wyborczy określa odrębne zasady przeprowadzania wyborów za granicą oraz wykonywania zadań wyborczych przez konsulów. Wyborca głosujący za granicą potwierdza swoją tożsamość co do zasady na podstawie ważnego polskiego paszportu lub w przypadku obywatela Unii Europejskiej niebędącego obywatelem polskim innego ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość.

Komisarze wyborczy

Komisarzy wyborczych w liczbie 100 powołuje na okres 5 lat Państwowa Komisja Wyborcza spośród osób mających wykształcenie wyższe prawnicze oraz dających rękojmię należytego pełnienia tej funkcji. Kandydatów na komisarzy wyborczych przedstawia minister właściwy do spraw wewnętrznych. W przypadku uzasadnionych zastrzeżeń do kandydatów na komisarzy wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie informuje o tym ministra właściwego do spraw wewnętrznych, który wskazuje nowych kandydatów.

Urzednicy wyborczy

Urzedników wyborczych powołuje Szef Krajowego Biura Wyborczego. Obowiązujące przepisy wyłączają możliwość wykonywania funkcji urzednika wyborczego na terenie gminy, w której osoba ta pozostaje zatrudniona jako pracownik samorządowy.

Mężowie zaufania

Obecne przepisy przyznają mężom zaufania prawo do diety za wykonywanie czynności w dniu głosowania, pod warunkiem spełnienia ustawowych przesłanek dotyczących obecności i wykonywania funkcji.

Komisje wyborcze

³⁾ Dz. U. z 2018 r. poz. 130, z późn. zm.

Kodeks wyborczy określa zasady powoływania poszczególnych komisji wyborczych oraz sposób zgłaszania kandydatów. I tak, w skład okręgowej komisji wyborczej wchodzi od 4 do 10 członków powołanych spośród osób mających wykształcenie wyższe prawnicze oraz dających rękojmię należytego pełnienia tej funkcji, a także z urzędu, jako jej przewodniczący, komisarz wyborczy. W skład rejonowej komisji wyborczej wchodzi 4 członków powołanych spośród osób mających wykształcenie wyższe prawnicze oraz dających rękojmię należytego pełnienia tej funkcji, a także z urzędu, jako jej przewodniczący, komisarz wyborczy. W skład obu komisji nie może być powołana osoba, która ukończyła 70 lat.

Natomiast liczba członków obwodowej komisji wyborczej jest uzależniona od liczby mieszkańców danego obwodu. Obwodową komisję wyborczą powołuje się spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby.

Liczba posłów wybieranych w okręgach wyborczych

Liczba posłów wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych powinna odpowiadać jednolitej normie przedstawicielstwa, ustalonej na podstawie liczby mieszkańców. Jednocześnie liczba mandatów przypadających na poszczególne okręgi została określona w załączniku nr 1 do Kodeksu wyborczego, a jego zmiana wymaga nowelizacji ustawy.

Ustalanie wyników głosowania

Obwodowe komisje wyborcze są zobowiązane do niezwłocznego ustalenia wyników głosowania po jego zakończeniu oraz sporządzenia i przekazania protokołu głosowania zgodnie z wymaganiami określonymi w Kodeksie wyborczym. Po otrzymaniu protokołów komisje wyższego szczebla sprawdzają ich poprawność i ustalają wyniki dla danego obszaru w możliwie najkrótszym czasie. Przepisy Kodeksu wyborczego nie przewidują maksymalnego terminu, po upływie którego brak ustalenia wyników głosowania skutkowałby uznaniem głosowania za niebyłe. Jedynie w przypadku obwodów utworzonych za granicą lub na polskich statkach morskich, jeżeli właściwa okręgowa komisja wyborcza nie uzyska wyników głosowania w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania, głosowanie w tych obwodach uważa się za niebyłe.

III. Ocena propozycji zawartych w projekcie ustawy.

Rada Ministrów dostrzega projektowany kierunek zmian, którego celem jest dalsze doskonalenie procesu wyborczego, zwiększenie jego profesjonalizacji, podniesienie efektywności procedur wyborczych oraz zapewnienie większej przejrzystości procedur wyborczych. Wszelkie inicjatywy zmierzające do dostosowywania przepisów do zmieniających się uwarunkowań społecznych i demograficznych oraz doświadczeń wynikających z dotychczasowej praktyki stosowania przepisów ustawy – Kodeks wyborczy zasługują na poparcie.

Mając na uwadze kompetencje Ministra Sprawiedliwości w zakresie organizacji sądów oraz powoływania sędziów sądów powszechnych należy zwrócić uwagę, że zakładane przez projekt możliwe zaangażowanie jako komisarzy wyborczych oraz członków komisji wyborczej sędziów w stanie spoczynku budzi o tyle pewne zastrzeżenia, że nie zakłada się choćby minimalnej oceny zdolności psychofizycznej takiego sędziego do pełnienia wskazanych funkcji. Przy czym nie chodzi tu o ogólne stwierdzenie możliwości wykonywania zawodu sędziego po jego przejściu w stan spoczynku (w wyniku osiągnięcia określonego w ustawie wieku bądź

z przyczyn zdrowotnych), co o jego zdolność do podjęcia powierzonych mu zadań, które z założenia mają charakter czasowy.

Wydaje się zatem zasadne wprowadzenie wymogu uzyskania przez takich kandydatów – jeszcze przed rozpoczęciem procedury ich powoływania – stosownych zaświadczeń lekarskich o zdolności psychofizycznej do podjęcia tego rodzaju czynności.

Ponadto, w kwestii przewidywanych skutków finansowych i gospodarczych wprowadzanej regulacji, niezbędnym byłoby potwierdzenie, że wprowadzana regulacja nie będzie powodować dodatkowych skutków finansowych wynikających z przygotowania i przeprowadzenia wyborów dla Krajowego Biura Wyborczego, a także dla części budżetowej 05 – Naczelny Sąd Administracyjny i części budżetowej 15 – Sądy powszechne.

IV. Stanowisko Rady Ministrów

Rada Ministrów rekomenduje kontynuowanie prac parlamentarnych nad senackim projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz ustawy o referendum lokalnym (druk sejmowy nr 2670), z uwzględnieniem powyższych uwag.